

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին և Պայուսի 8 ՄԷՃ
Չ Գաւառաց 40 ՄԷՃ
Վեդաւանայ և Պայուսի 4 ՄԷՃ
Չ Գաւառաց 5 ՄԷՃ
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փրյ
Յանուարի ամիսը մէկ անգամի հաւ
ժար 3 դուրուշ, երկու անգամի հաւ
ժար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ անկարգութիւն կրկնայ:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ Տ ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին 13 նոյ.

Արեւիկ կոնսիլին նոր բանտարկութիւնը
նախընթացին պէս պատժական օրինաց
նոյն յողումներուն վրայ հիմնուած է:
Միայն թէ, բժիշկներն հաստատած ըլ-
լալով թէ կամար տունէն ի բանտ փոխադ-
րելն սուսնց ինչաց վտանգի չկրնար կա-
տարուիլ, իր պալատան մէջ ոստիկանու-
թեան հսկողութեան ներքեւ դրուեցաւ:
Ար կարծուի թէ կոնսիլին այս երկրորդ
բանտարկութեան պատճառը բանտէն ար-
ձակուելն ի վեր կարեւոր թուղթեր այ-
լաց հաղորդած ըլլալն է:

Մատրիտ 13 նոյ.

Ազատականք փարլամենտը ետեւէն
ինկած ժամանակին իրենի դեղերուն
մէջ 300 տուն այրեցին:
Փարլամենտը վէճայի և լըղարայի
մէջ տեղը կը դուռնարին:

Հում 13 նոյ.

Հարաւային իտալիոյ մէջ գլխաւորու-
պէս ընդդիմադիր ընտրելիներ ընտրուե-
ցան:

Վիեննա 13 նոյ.

Հրամարեալ նախորդ Ֆէրմանտ
կայսրը հողեկալք ըլլալով, Պոլսի մէջ
կայսեր օրոգրութիւնն ընդմիջեցաւ:
Կայսրուհին Գէտել վերադարձաւ:

Լոնտրա 14 նոյ.

Բնդհանուր երկիւղին հակառակ Անդ-
րիոյ Պառլամենտը իր դրամադրէզը չբարձրա-
ցուց: Այսօր 71000 իրա հանուեցաւ Պան-
քայէն:

Լոնտրա 14 նոյ

Պագէն մարաշլիտ Մատրիտ դնաց:
Գամակու 15 նոյ.

Արիոյ մէջ բողոքականաց դպրոցնե-
րուն փակման լուրը սխալ է:
Էստոն փառային Հորանի մէջ բրած
արշաւանքը խիստ լաւ տալաւորութիւն
ըրաւ երկրին մէջ: Ամեն տեղ հնազան-
դութիւնն ու ապահովութիւնը կատար-
եալ է:

Լոնտրա 14 նոյ.

Օւմ Բոնա. 44 1/2
Ֆոլի 1865
» 1869 54
» 1874 —
» 1872 83 1/2
» 1873 52 1/16
Նոր փոխառութիւն 1 1/16
Անգլ Բոնա. 93 3/8

Իվկերու 14 նոյ.

Բամպակ Միտլինկ—Օրէան 8 1/8—1/4
» Ֆայր Տօլէրա 5—5 1/8
Ծախուած 14000 հալ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ վսեմ. Սարգիս պէյ
Պալեան, որ Լըբէյի մատակայ ամ-
խահանքերը բանեցնելու արտօնու-
թիւն ստացած է, Լըբէյի ծովազրը
նաւերուն դիւրամատոյց ընելու հա-
մար թուած մը շինել պիտի տայ 40
հազար լիրա ծախք ընելով: Կրուի
թէ յիշեալ ամխահանքերը դարեւոր
կրնան ամուրի մատակարարել թուր-
քիոյ:

Էնկիւրիէն դուռած նամակներէ
կիմանանք թէ դաւառին ամեն նա-
հանգներուն (քաղա) մէջ յանձնաժո-
ղութիւն կազմուելով սովորաբար ըն-

տանեաց ցանկեր շինել են, որպէս
զի կանոնաւոր կերպիւ հայ բաժնէն
անոնց:

Յիշեալ յանձնաժողովները նաեւ
ցանկեր համար ցորեն պիտի բաշ-
խեն դեղացւոց, և եղն ու մշակու-
թեան գործիք պիտի մատակարար-
են պէտք ունեցողներուն:

Շքօտայէն դուռած նամակներ
Բօտկորիցայի մէջ անցած անցից պատ-
ճառն ու ծաղումը հետեւեալ կեր-
պիւ կը պատմեն:

Վէճը նախ Բօտկորիցայի բնակչաց
գլխաւորներէն Եւսուֆ անուն տաճ-
կի մը և Նիքօ անուն ալպանիացի մը
մէջ սկսեալ է: Ալպանիացին պարզա-
պէս սիկարեան մ'էր, որ անցեալնե-
րը Եւսուֆին խնդրանք Բօտկորի-
ցայի հին գայմադամ Ալի պէյն ըս-
պաններ է, բայց Եւսուֆ անոր խոս-
տացած վարձքը վճարել չուզելով,
Նիքօ իս պահէր էր անոր դէմ, և
վերջապէս այս օրերս դաւաճանու-
թեամբ սպաններ է զայն: Ասոր վրայ
տաճկները զայրանալով ոտք ելել
և Գարատաղացւոց վրայ յարձակե-
լով ջարդեր են:

Նոյն նամակները կը ծանուցանեն
նաեւ թէ Գարատաղացիք դո՛ւ հեն ե-
ղեր Շքօտայի դատական ատենին
տուած վճռէն, որ արիւնհեղութեան
մասնակցող 32 մարդ 20 տկան տարի
բանտարկութեան դատապարտած է:

Ուրբաթ օրը Գերմանական Ֆը-
րէտէրիք Բրիւլը շողեհաւով 37 Բը-
րուրի թնդանօթ եկաւ կայսերական
զօրաց համար:

Ճէնովայէն հեռագրով լուր կու-
տան թէ տեղւոյն առեւտրական Պան-
քան խոտրական արժեթղթոց վրայ
բաղում կորուստ ըրած ըլլալով իր
վճարը դադարեցուցեր է: Կը վախ-
ցուի որ շատ անանկութեանց պատ-
ճառ պիտի ըլլայ մանաւանդ փարիզի
մէջ:

Նիս բնակեալ Պ. Ալիկոթը անուն
սեղանաւոր մ'ալ 3 միլիոն ֆրանք բաց
ունենալուն պատճառաւ ինքզինք
ստորճանակով զարկեր սպաններ է:

Յիշեալէն կը գրեն թէ 13 աւա-
ղակ Բաղարճըզի Բոյիպընք գեղը
խանի մը վրայ յարձակել են գիշե-
րանց բայց գեղացիներն անոնց դէմ
եղնելով կուռեր, և եօթն մարդ մե-
ռեր, 13 ալ վիրաւորուել են կուռին
մէջ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԷՍԶԱՄԵ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

4 նոյ. երկուշաբթի իրիկուն 49,18
5 » երեքշաբթի աւուտ 5

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրն գացած լրագրաց ճանդիւ
ծախքը խմբագրութեան վրայ
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Պո-
լիս, Չինիլի խան, Մատիսի գրասենե-
կակը:
Ճամբու ծախքը չվճարուած նա-
մակ չընդունուիր:

Բացուեցաւ	49 11
Կէս օր	49 11
Կ. Պոլիս 4 նոյ.	
Սօսիթէ մէնէրալի բաժինը Անգլ. լիր.	7 26
« փոխանակութեան »	5 14
Կ. Պոլսոյ Պանքային »	5 38
Քրէտի Եւրոպայ »	11 20
Քրէտի Օսթրո-Թիւրք	
Երկաթուղեաց հիւն	Ձր. 127 3/4
Փոլս. 1863	» 346
» 1865	» 352
» 1869	» 273
» 1872	» 83 1/2
» 1873	» 261
Թրամուէլ	Օսմ. լիր 4 75

ԸՆԹԱՅՐ ԿՐԱՄՈՑ
4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Անգլ. իւրա դուրուշ	440 5
Եւրոպ. ուսկի »	87 20
Եւրոպ. իւրա »	89 10
Գ. Եւրոպ. »	51, 20
Հինգ ֆրանք »	—
Հինգնոց »	104 15
Պրինձ »	128

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՀՐԱՒԷՐ ԱՌ. Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն. ԵՐԵՎԱՆԻ
Աղգային Ժողովը Երեսուցի յա-
ւաճիկայ ուրբաթ 8 Նոյեմբեր ի ղա-
լովիւ:

Ատենը պիտի բացուի ճիշդ Ժամ
6ին և դոյուրի 10 ին:

Կ'հրաւիրեմ Երեսուցիական Էֆէն-
տինները որ փութան կատարել աղ-
գասիրական պարտականութիւնն:

1 Նոյ. 1874

Ի Պատրիարքարան Հայոց

Կ. Պոլիս

ՊԱՏՐԻԱՐԿ Կ. ՊՈԼՈՑ

ՆԵՐՔԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՕՐԱՆԱՐԳ

1. Ընդունելութիւն նախընթաց
նախ ատենադպրութեան.
2. Ընտրութիւն Գ. Ատենապետի
Աղգ. Ժողովոյ.
3. Ամբողջացում Բաղարճական
Ժողովոյ.
4. Ընդունելութիւն հին ատե-
նադպրութեանց:

Ատենադպիր

Ս. Պ. Պ. Փափաքեան

Շարժած օրը Մատիսի հրատարակ-
ւելէն ետեւ հետեւեալ Պատրիարքա-
կան նամակն եկաւ մեզ Պատրիար-
քարանէն:

... Խմբագիր Էֆէնտին Մատիս
պատուական լրագրոյ.

Աղգայնոց մէջ բաւական ատեն
ներէ ի վեր հինցած անհամաձայնու-
թեանց վերջ տալու և ցանկալի խա-
ղաղութիւնը վերահաստատելու մը-
տօք անցեալ օր նամակ մը գրեցի
ձեր Մեծապատուութեան, որուն մէջ
յայտնեալ է թէ փոխադարձ ան-
ւանարկութեանց և հոյհոյութեանց

դադարումը կը ցանկայի, և ըսեք էի
որ եթէ այդ նախադէպ և անար-
դանք շարունակեն, այս ծանր պաշ-
տօնը վարելը ինձ անկարելի պիտի
ըլլայ, զի այսպէս կը վայելէ կարծեմ
վարուիլ խաղաղութեան պաշտօնէի
մը. սակայն ձեր խորհրդածութեանց
մէջ կատկած եղբ. թէ իմ ու Աղ-
գային վարչութեան անդամոց մէջ
անհամաձայնութիւն եղած ըլլայ:

... Խմբագիր, ներկայիւս կը
յայտարարեմ թէ իմ և վարչութեան
անդամոց մէջ անհարգանքներ չկան
և անհամաձայնութիւն չկայ. անոնք
համաձայն են ինձ մինչև անդամ իմ
անցեալ օր հրատարակած նամակիս
նկատմամբ՝ զոր այսօր յայտնեցին ինձ
Բաղարճական Ժողովոյ Մեծ. Անդամը,
և զոր ուրախութեամբ ձեզ կը հա-
ղորդեմ: Ուստի կը յայտնեմ թէ և
ոչ մէկէ մը՝ մանաւանդ վարչութեան
անդամակիցներէն՝ զժ. Գ. հոլութիւն չու-
նիմ:

Չայս ի սէր շինութեան և խա-
ղաղութեան հրատարակել բարեհա-
ճեցէք:
Ողջունելով զՁեզ
1874 Նոյ. 1 Մեծապատրիարք
Ի Պատրիարքարան Պ. Կ. ՆԵՐՔԻՆ
Հայոց ՍՐԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Սրբազան Պատրիարք հօր այս
երկրորդ նամակն, ինչպէս ակնհերեւ
կը տեսնուի, առաջինն հաստատու-
թիւնն է, և ոչ ստուրգութեան թերթին
բարբառներն պէս հերքումն:

Ն. Սրբաւրելութիւնն այս երկրորդ
գով կը բացատրէ կամ կը բացատրանէ
առաջինն մէկ կէտը, յորմէ բնակա-
նաբար կատկած ծագած էր թէ Բա-
ղարճական Ժողովոյ անդամոց մէկ մա-
սը Նորին Սրբաւրելութեան համալիր
չեն, և հետեւաբար ժողովին մէջ բաղ-
ճացուած ներդաշնակութիւնը կը
պակսի ի միտ խաղաղութեան աղ-
գին և բարեօք տնօրէնութեան աղ-
գային գործոց:

Այս կատկածի կէտը դո՛ւ ենք
որ բացատրել է Սրբազան Պատրի-
արք Հայրն՝ յայտնելով թէ իւր և
վարչութեան անդամոց մէջ անհա-
մաձայնութիւն կամ անհարգանքա-
կութիւն չկայ, և թէ անոնք համաձայ-
ն են ինչևէ անհամաձայնութեան
հրատարակած նամակին հետեւեալ:

Այս բացատրոյ յայտարարութեան
կը տեսնուի որ Բաղ. Ժողովոյ ամբող-
ջութիւնն ալ Ս. Պատրիարք Հօր հետ
համաձայնութեամբ կը պատասխարտէ
այն հարաբերութիւնները որք խորմեան
սրբազանի և այլ քանի մ'ընտիր և
անեղ աղգայնոց դէմ ամեն տեսակ
զրպարտութիւն անխղճաբար կը յի-
րուրեն և անոնց անարատ պատիւն
ու համբաւն արատաւորելու կը ճգ-
նին:

Ջարմանալի չէ ուրեմն որ այդ չա-
րալեզու թերթիւրը Ս. Պատրիարքին
առաջին նամակին արդարապիւրեւ

և խաղաղասիրական յայտարարութիւններն իրենց ազդակործան ընթացիկ հրապարակաւ դատաւարատեմքին մ'ըլլալը տեսնելով՝ կրակ կարած են, և անոնցմէ մին, ստախոս թերթը, լրբութիւնը մինչև այն աստիճան կը հասցնէ, որ Ս. Պատրիարքին հրաժարականը պահանջելու կը յանդգնի և խորհմանի պէս ամբողջ տապալել կ'ապառնայ (Տես Օրագիր թիւ 1379 և 1380):

Թող տեսնէ և լսէ չորս միլիոն Հայոց ազգը թէ իր ընտրած, սիրած ու յարգած Պատրիարքը մէկ երկու աննշան, ազգաւ և ազգերասան թերթերու և անոնց համամիտ քանի մը խռովարարներու սպառնալեաց ներքեւ կը դառնուի այս օրուան օրս:

Թող տեսնէ թէ այդ խռովարարները, որ բարեգաղութարար սակաւաթիւ են, քանի մը ստորին կարգի մարդիկ, յանդգնութիւնը մինչև ինչ աստիճան հասուցած են, որ իր Պատրիարքին վրայ, իր վարչութեան վրայ, Ազգին վրայ բռնանալու, Պատրիարքին ձեռքն ու լեզուն կաշկանդելու և զայն իրենց կամայ և կրկն գործիք եւ գերի ընելու կրթարհին, արքայութեան ու անմեղութեան պաշտպան կենալը, խաղաղասիրութեան ու չարամորութեան յորդոր կարգալը, որ հոգեւոր առաջնորդի մը մանաւանդ, Պատրիարքի մը նուիրական պարտականութիւնն է, յոնցանք կը համարին անոր, և մինչև իսկ զինքը գահընկէց ընել կ'ապառնան՝ իրենց կամակից և գործիք եղող սքախոս թերթիւն բերնով:

Ազգային վարչութեան քաղ. ժողովը, որ ըստ յայտարարութեան Ս. Պատրիարք հօր՝ անցեալ շաբթու հրապարակած նամակին նկատմամբ համաձայն է անոր, պիտի լռէ՞ այս յանդգնութեան դէմ, պիտի թող ասո՞, որ քանի մը չարաշուքիւ մարդիկ նորէն ազգը վրդովեն, ասան ի վերայ ընեն՝ ինչպէս որ ըրին հոգեւոր Պաշտօն Պատրիարքի և խորհման սրբազանի օրով:

Մեք, որ ինչպէս աշխարհ գիտէ, մեր խմբագրական պաշտօնին մէջ միշտ ազգին անդորութեանը, բարեկարգութեանն ու խաղաղ յառաջդիմութեանը փոխադր ենք, իբրեւ ազգային անհատ և իբրեւ խմբագիր կը բողբենք այդ ազգակործան ըսպառնալեաց դէմ, և այս անգամ ոչ թէ ազգային վարչութեան, այլ նոյն իսկ կայսերական բարեխնամ կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հայցենք խանդավառ այդ խռովարարաց վրայ, որք հազիւ խաղաղեալ ազգը նորէն անխնայութեան վիճը դահլիճի մէջ պատրաստութիւն կը տեսնեն:

Այս մասին անտարակոյժ ենք, որ բոլոր հայ ժողովուրդը՝ ամբողջ ազգը՝ մեզ համամիտ և ձայնակից է:

Գալով Սրբազան Պատրիարք հօր վերայգրեալ նամակին այն կէտին որ կը յայտարարէ թէ վարչութեան անհամայն և իր մէջ անհամաձայնութիւն և աններգաշնակութիւն չկայ, այս մասին ալ յատկապէս մեր անկեղծ ուրախակցութիւնն ու շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Ն. Սրբազնութեան, որ ազգասիրաբար փութաց մեր և ամենուն կասկածը փարատել:

Ստախոս թերթին անցեալ շաբթու լրագրոյ մէջ Հ. ինքնակեան էֆէնտիի հրատարակած յոգեւածին խօսքերն ըստ իւր հանապազօրեայ սովորութեան խարդախելով ու խեղատիւրելով, բնաւ մաքրէ չանցած իմաստներ, և յեղափոխական ու գրգռելի կերպարանք մը կուտայ անոր:

Այս ալ յիշեալ թերթին անպատկառութեան հին և նոր անթիւ ուղարկողներուն վրայ ուրիշ յաւելում մ'է:

ՅԱՆԱԽԻՆ ԴԻՊԻ ՄԸ

Ս. Էջմիածնէն հոկտ. 24 թուով գրուած և ուրբաթ օրը Պատրիարքարան հասած նամակ մը ըստ կուտայ թէ Ս. Նաթողիկոսին հիմնած ճեմարանը հոկտ. 16ին օրը մէջէն բռնակցելով շէնքին կէտը միմիկը դարձեր է:

Ահաւասիկ այս դժբաղդ դէպքը գուժող նամակին պատճէնը:

Խոցեալ ի սիրտ կարեւոր՝ ստիպմաներիցս դուրսէլ զայրուիմ կիսոյ մասին ճեմարանի յարեմանուն կուտէ, որ պատահեալ ի 16ն ամսոյս, սրբեալ իբր յերկրորդ ժամէ առաւօտեան, և հազիւ շէնք և աղատեցաւ կէս մասն՝ վաւիւրուն, անխնայ, կարեկից և անձնուէր ջանիւք ժողովրդեան՝ ըստ պաշտատէր յորդորանայ և ուղեւոր փութոյ Վեհ. Հայրապետի, որ մնաց ցերբորդ ժամն առաջին պահու գիշերայ ճեմարանի առ ի գերծուցանել տալ զճեմարանն:

Ամենեւեդս դրեալ թէ զոգիս ունէին ի բռնի և այնպէս դուռն դործէին՝ ջանալին և յոր ժամ երկրաշարժ (ընդ երկիս) մինչ զաղաթեցաւ կատարել իւր հոյն ի մէջ այրեցեալ մասին բովանդակին հանդիսարանն, երկրորդն նշարանք, հանդերձատուեն, սեղանատուեն, խոհանոցըն, տնտեսատուեն, պահարանն, երկրորդն հարկաւորքն վերին և ստորին հարկայ, լուսոցարանն, սենեակն տնտեսի, և երկրորդն սենեակը վերակացուաց, որ առ հանդիսարանն:

Իսկ յաղաթեալ մասին են հիւանդանոցն, որ գլխէ դրամի (հանդիսարանի) սերահարանն, սենեակը տնտեսի, օգնականի, վարժապետաց, վարժապետական ժողովարանի և այլոց, և ամբողջ դասարանքն, և այլք որ ի ներքնայտիւն:

Վարժիք ոչ սակաւք են դպրոցաւոր ծաղման հոյ, և տնայն հարանաւ կանադոյն թուի ինքն ի ծխնեւորդն խոհանոցի կցեւորն ի վերուստ ընդ տանիս ճեմարանն, ըստ ներքեւ յորհանդիսի իսկ հօրն ոչ ի ներքուստ պատահեալ էր և ոչ յարաբարեալ երեւել լինել ի ծխնեւորդն, և բոլորեալ էր ընդ երկաթեայ թիթեղք տանեաց ի հիւսիսայ կողմանէ, մերձ ծխնեւորդին խոհանոցի, մինչ վերջինս դռանէր ի հարաւային մասին ձողակեւոր տանեայ, և չէին անմիջապէս փութեալ փայտք և տակաւիք որ առ ընթերթ ծխնեւորդին: Իսկ ձեզք ինչ կամ պատահածք չերեւցան ի ծխնեւորդին, որպէս զի անտի խոհեւ կայծ ինչ:

Զինչ եւ իցէ, միայն սա ստոյգ է, և որպէս երեւի ի ճեմարանէն որ ցարդ շաբաթուան և ուրիշ զպատահաւոր, յարաբարեալ եւ զգիշերայն պատահաւոր է հօրն, և տակաւ առ տակաւ առկայծեալ, բոլորեալ եւ տարածեալ մինչ ցըրուսանալն, ընդ մէջ երկաթեայ թիթեղք տանեաց եւ կամեմեկ կամարին՝ որ առ նովա, ի վերայ երկայն սրահին (սօֆա) վերնայտիլի, այլ թէ որպիսի հրնարիւք եւ յորոց, ցարդ չէ յայտ:

Դժբաղդայն կուտեալ ի վրէժ և վերջ որտի Վեհ. Հայրապետի, այլ ոչ վատեցաւ երբէք, և ոչ վատեցին և այժմէն տեսնանք զպարտաւորութիւնս վասն վերջնութեան այրեցեալ մասին բաց ի շանդիսարանէն, զորս տէրամի յուսումը աւարտել ցկերջ յունիս ամսոյ յառաջաւ կայ 1875 թուի:

Իսկ աշակերտքն շարունակեն դատաւորութիւն իւրեանց ըստ կարգին որպէս և էր ի ճեմարանի սկսեալ ի 133ն ամսոյս, և այժմ ամբողջ Ղազարապատ անուանեալ հիւանդանոցն Մայր Սթուոյս յատկացուցաւ յառեմանակեայ ճեմարան. և զի զարկիս են երեք կարգ դասուց մին առ հարկին յաւելում իբրեւ պատրաստական առաջին գոտատան, և երկուքն ըստ ընթացիկ ճեմարանի Ս. և Բ. դասքն են, ուստի կազմեցաւ գերիս դաստառնս յարեմանուն սենեակս Ղազարապատին, որք հային նաեւ ի բակ և ի պարտէզ վե-

հարանի հանդէպ դիւանատուն Սինդիկի, և մնացեալքն որոշեցան ի նշարանս, և եւ այլն:

Սակերտքն առանձին կերակրեցին ի սեղանատան միարմուրթեան, պաշտուրով զկանոնադրեալ գերանակս կենցաղաւարութեանցն:

Վասն որոյ այժմ Ղազարապատն են թարկեցաւ առանձնակի դրոյց և հսկողութեանց, և դրուեցն երթեւեկութեանց վտակաւ և արգիլեալ կան թէ՛ վասն հիւրոց և թէ՛ յաղաղս այլոց՝ բաց ի դասատուացն: Սննդութիւնն տեղւոյ և եթ չըզալի ընդ կարօտութեան յարմարայոյն սեղանայ և սեղանայ. ապա թէ ոչ առանց ինչ ըստ ուսումնականին և այլն ընթաց և տեսնել համաձայն կարգին առանց խանդարմանց:

Ոչ աւելորդ համարիմ յարել աստէն զվիշտ ժողովրդեան և բազմաց միարմուրթեան՝ որ սակս այրման և դժբաղդութեան ճեմարանի, և տեսնելոյ էին արժանի հեղեղանման արտասուքն հասեալ յայնց նոցա՝ (որպէս նաեւ Պարսից, Թրքաց և Քրդաց, արաբաց և կանանց) և անվեհեր և սրտեւատողն ջանք և աշխատութիւնը սակս շիջեցան զհօրն մինչ ոչ էր և ոչ մի ջրհան, պակասէին դործիք, ջրամանք թիթեղեայք կամ զոյրք, տարալք, կայքիք և այլն, համայնն անվարժ և անօրոք ոչ գործ տեսեալ զայսպիսի հրկիւրութիւն (ըստ որում չինուածքըն տանց նոցա և բնակարանաց պաշտօն մասն յայտնի հոյ, և եթէ պատահեցի արկած ինչ պատճառէ զթիթեղ և վրաս, և զոր դուք զխոհք քալ):

Բայց և այնպէս զոգիս ի բռնի կարեալ և դուռն դործեալ յաշտեցան առ նուր դատաւ հոյ անվեհեր ջանք, և երկրէլ զկէս մասն:

Ի նոյն միջոցին յարեցեալ էր հոգմն իմն խոհանոցն, որ ի վերջոյ շրջեցաւ ի հակառակի կողմ, իսկ ընդդէմ արեւմտից, և պակասեցաւ մին ի դժուարութեանց և ի վտանգարեւ հանդամանաց, զորս կը բէին ժողովուրդքն: Պարտապէս ճեմարանին աղատեցան ամբողջութեամբ:

1874 չուս. 24

Ի Ս. Էջմիածին ի Ղազարապատ

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻՆ ԵՄԵՍՍԻՆ

Երբ Ազգ. վարչութեան գլուխը կ'ստիպուի հասարակաց կարծեաց գիմել, իւրաքանչիւր Հայոց՝ մանաւանդ իւրաքանչիւր երեսփոխանի պարտքն է խորին ուշադրութեան առնուլ և քննել անոր ամեն մէկ խօսքը, և որովհետեւ խնդիր անձնական չէ, այլ ազգային, պէտք է որ անձնական համակրութիւն կամ հակակրութիւն լռէ, և բանականութիւնը՝ առանց անձնական նկատումներու՝ խօսի անաչառապէս:

Ս. Պատրիարքը կը յայտարարէ թէ «Սոխ լրագրին» Ազգ. Ընդհ. Ժողովը կ'ոխելով ցրուելու համար զժողովուրդը քանիցս գրգռուելու վրայ» Ազգ. վարչութիւնը պարտաւորեալ է խախտել տալ զայն. և վարչութեան այդ ընթացքը հասարակաց կարծիքին առջեւ արդարացեալ համար՝ կը յաւելու. «Եթէ զժողովը ցրուել գիւրին ալ ըլլայ, սակայն վերջոյն կանգնեն ամենադժուար է, և դուցէ անկարելի. . . »:

Ս. Պատրիարքի նամակին այս մասը շատ երկար քննութեան և լուսաբանութեան պէտք ունի, բայց պիտի ջանանք քանի մը կարեւոր կէտերու վրայ միայն ամփոփել մեր անուրթութիւնը: Եւ որովհետեւ չեն պակսիր մեր մէջ իրենց ազգադուռ նկատողներն այլոց վերաբերող անխնայ և ճարտիկ մարդիկ, կը յայտնենք կանխաւ թէ Ընդհ. Ժողովը կ'ոխել և ցըրուել տարու դրդադրեալ, այդ և ըլլան, այնպիսիները պաշտպանել հեռի է մեր նպատակէն: Ընդհակառակը՝ ամեն անգամ որ Ընդհանուր

Ժողովոյ գոյութեան վտանգ մը նշարար ենք ի մօտուստ կամ ի հեռուստ, մաքաւ ենք անոր դէմ բոլոր մեր զօրութեամբը թէ՛ Ընդհ. Ժողովոյ մէջ և թէ՛ դուրսը: Երբ Ընդհ. Ժողովոյ որոշումը սխալ կամ վնասակար եղած է, երբ Ընդհ. Ժողովոյ մէջ դանդաղ են երեսփոխաններ, որք նկատած են անոր գոյութիւնը վտանգի առկա ձգել կուսակցական դիտումներու և անձնական կրքերու թերեւորութեամբ, — մեք համաձայն լինելով թէ այդ որոշումները, այդ կուսակցական դիտումները կարող են Ընդհ. Ժողովոյ իշխանութիւնը տկարացնել, պատկառանքն ու ազդեցութիւնը նուազեցընել և հասարակաց կարծիքը շարունակ իրեն դէմ գրգռելու — դարձեալ միշտ բողբած և մաքաւ ենք մեր բոլոր ուժովք:

Այս կարճ բաց կարեւոր խոտորումէն ետեւ կանցնենք խնդրոյն, և նախ կը հարցնենք:

Միայն Ասիոյ խմբագրութիւնը դժգոհ էր Ընդհ. Ժողովին թէ Ժողովուրդը կամ անոր մէջ մասը:

Եթէ միայն խմբագրութիւնը ըլլալ դժգոհ էր գրգռումներն առ առաւելն ծիծաղ և արհամարհանք կարող էին շարժել և ոչ այլ ինչ: Թայտնի է որ ժողովրդեան կամ անոր խոհախն և յառաջադէմ մասին պատուոյ և արգարութեան ըզգացումը վիրաւորուած էր և Ասիա անոր թարգմաններէն մին էր: Այժմ կը հարցնենք:

Արդա՞ր էր Ասիոյ պաշտպանած դատը:

Թող իրողութիւնները պատասխանեն:

Վարչական ժողովոյ և խորհրդոյ անդամներէն ոմանք, ինչպէս և իրենց համախոհները, և զօրաւոր կուսակցութեան մը գործակատները, — կուսակցութեան մը, որոյ նշագրականներուն յաջորդութեան արգելք էր խորհմանի անխառնութիւնն ու աղտոտութիւնը հոգին, — սկսան բերանացի և տալաքրութեամբ ամեն տեսակ զրպարտութիւնք և չարախօսութիւնք «Ժողովրդի» խորհմանի և անոր բարեկամաց վրայ: Խորհման հրաժարական տուաւ: Քաղ. ժողովը, որ ըզ խորհման կամաւորութեան իբրեւ հակառակմանդրական, ինքն ալ հրաժարական տուաւ. մինչդեռ, եթէ իր ամբաստանութիւնքն իրաւացի էին, պէտք էր ամբաստանելոյն հրաժարումէն ետեւ թողնուէր անհայտ, և ինք ընաւ Հրաժարել, քանի որ ըստ իւր բանից՝ Մահմանադրութեան գործադրութեանն արգելք եղող անձը կը հեռանար և այն ալ առանց զիրենք ամբաստանելու, ժողովուրդը մէկ կողմէն խորհմանի դէմ հրատարակուած անպատկառ և աստիպելի հայցոյթի թիւններէն, միւս կողմէն քաղ. ժողովոյ ընթացքէն, — որ արդարութեամբ և օրինաւորութեամբ չէր հեռի էր, — լիտացած յուղեցաւ և բողբեց Ընդհ. Ժողովին Ընդհ. Ժո-

* Չենք ուղեր ընել թէ մեր և մեզ պիտեւորն ջանքերը մեծ արդիւնք ունեցան, զի մեր ոյժը միայն մեր տկար խօսքին և զպաշտպան մէջ էր, և կը հաւատաք թէ այն երեսփոխաններն, որ իւրենց ազգու խօսքին և ազնիւ դպացմանքը հեռ բարձր դիրք ալ ունին, շատ աւելի յաջողեցան ընդհ. Ժողովը զանազան ուղղակի կամ անուղղակի փոխադրեալ պահանջներ: Այդ երեսփոխաններ կարողութիւնն Ընդհ. Ժողովոյ մէջ միշտ կարեւոր է և օգտակար, և իրենց բացառականութիւնը, եթէ ոչ զպատկարտելի՝ գէթ զօրիւնն է:

4. 401.00 200 000 000 000